

॥ अथ षड्विंशशब्दा ॥
॥ सप्तमपत्रसंख्या ॥
॥ पटी ॥

॥१॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः सामवेदाय
 ॥ ॐ ब्रह्मचवा इदमग्ने सुब्रह्मचास्मि स्ताततः
 सुब्रह्मोद-क्रामदधुहरे वायज्ञेन ब्रह्मपर्य
 गच्छताग्निर्वै ब्रह्मासावाहित्यः सुब्रह्मत
 देवायुज्ञस्य संधावन्वै छन्नेष्वेयज्ञस्य सं
 धिर्यज्ञैष उक्त्वा स्मार्दुकरेतिष्ठ सुब्रह्मण्यः सु
 ब्रह्मण्यामाद्वयति सुब्रह्मण्योऽरु सुब्रह्मण्या

इति ३

॥१॥

३६ सुब्रह्मण्यो ३ मिति स्त्रियमिव त्रिराहन्ति
 ष त्याहि देवा इडाग छे तिय हा हे डाग छे तयेत
 द्वा-प्रस्य प्रत्यक्षं नाम ते नैवैनं तदा क्व यति
 हरिच-आग छे ति पूर्व पक्षा पर पक्षौ वारं
 दस्य हरीताभ्याः ६ हीर्हः सर्वहः हरति मेधा
 तिषे मेधाति मेधातिथिः ६ का. लव्या यन मे
 धोभूत्वा जहार वृषणश्चस्य हमेनस्यमेनका
 नाम दुहिता सता ६ हे इश्वकमे गौराव स्कं हि

॥ २ ॥

न्विति गो रम गो ह स्य भूत्वा व स्कं डा ल्या डी
 जानं पित्त स्य ह स्या ये जा र स्य ह स्या या ह मे
 त्रे स्या जा र-आ स को शि को ब्रा ह्मणे ति को
 शि को ह स्मे नां ब्रा ह्मण उप न्ये ति गो त म ब्रु
 वा ले ति दे वा सुरा ह सं य त्वा-आ स रं स्तानं
 त रं ए गो त मः श आ म त मिं ड उ ये त्यो वा चे
 ह नो भ वां स्य स श्र र त्वि ति ना ह मु सह दू त्य
 था हं भ व तो रु पे ण च रा णी ति य था म न्य स र

॥ २ ॥

नि सयत्त ज्यैतमो वाब्रुवा ॥ अचारगो तमरूपेण
 वातदेतदाहजौ तमेतीत्यहे सुत्या मगच्छ मघवन्नि
 तितयथाहं तो ब्रूयादित्यहे नः पक्तास्मितदा गच्छ
 तेत्येव मेवैतदेवेभ्यः सुत्या प्राह देवो ब्रौह्मण इति
 देवा हे न देवाः प्रथहेतमनुष्य देवा ये ब्राह्मणः
 शुशुवारिः सो नूचानास्ते मनुष्यदेवाः आहुतय एव
 देवानां दक्षिणमनुष्यदेवाना माहुतिभिर्ह देवान्नी
 णाति दक्षिणमिर्मनुष्यदेवां ह्युशुर्वै सो नूचाना ब्रा

॥ ३ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ १ ॥ अथ यत्र सुब्रह्मण्यः सुब्रह्म
 एवमादयत्येतस्मिन् काले सुररक्षाः सिद्धे वा
 नां यज्ञमजिघासुः सह स्ते देवा निहवमेवाकुर्व
 तश्च मोक्षः सुब्रह्मोऽमिति वानादित्यः पर्जन्यः
 पुरोबलाको भूत्वा मित्रैस्तन्वेष्ट्या शान्यादिद्युता
 हर्हस्तदाहुः स्त्री सुब्रह्म एवाऽपुमाऽपुः स
 काऽमिति सर्वमेवेति ब्रूयाद्यत्पर्जन्यः पुरोबला
 को भूत्वा मित्रैस्तन्पुमान्यदृष्ट्या यदृशान्यातेन

स

॥ ३ ॥

स्त्री यदि युता तै न न पुर्हः सर्वं तस्मा सर्वमेवे
 ति ब्रूयात्तदाह सर्वं कुर्वन् एषा श्रुतः सामा
 ३ इति सर्वमेवेति ब्रूयाद्देव इवास्या नाम
 धेहः सुब्रह्मेत्येतितस्माद्देहः मन्त्र एव स्वत्य
 यन्ति गच्छन् भूतो भवति तस्माद्देवः सामका
 रिणः कुर्वन्ति यथान्यैः सामभिस्तस्मात्साम
 तस्मात्सर्वमेवेति ब्रूयात्तदाह एत सुब्रह्म एषामा
 ३ यजमाने वाचयति सा सि सुब्रह्मेत्येतस्या

॥ ६॥

स्तेरुथिनी पाद इत्याह या न्येव पृथि व्याम
 सुर रक्षार्हः सिता न्येव तेनापहते सासि सु
 ब्रह्म ल्येव स्यास्ते त रिक्षं पाद इत्याह या
 न्येवां त रिक्षे सुर रक्षार्हः सिता न्येव तेनापह
 ते सासि सुब्रह्म ल्येव स्यास्ते द्यौः पाद इत्या
 ह या न्येव दिव्य सुर रक्षार्हः सिता न्येव तेना
 पहते सासि सुब्रह्म ल्येत स्यास्ते दिशः पाद
 इत्याह या न्येव दिक्षु सुर रक्षार्हः सिता न्येव

॥ ६॥

तेनापहतेपशेरजास्तेपंचमःपादइत्याहपरार्ह
 रजसोर्वैब्रह्मणःस्थानंतदेतदाहसानुइषम
 र्जन्धुर्ह्येत्याहैषमेवास्माकज्जिदुग्येवीर्यमन्ना
 द्यं धेहीत्याहवीर्यमेवास्माअनाद्यं दधातिब्र
 ह्मश्रीर्वैनामैतसामयसुब्रह्मण्यातस्मात्ता
 तरनुवाकउपाकतेविसर्गस्थितेचयज्ञसुब्र
 ह्मण्यामाहयत्येषवैब्रह्मसुब्रह्मचाप्नोति यए
 तदन्तोमुक्तर्हसुब्रह्मण्याय ददातिब्रह्मण्यै

॥५॥

वास्यश्रियाचयज्ञरुसमर्हयति युएवंवेदाथोरु
 एवाहुयश्चावगतंयश्चानवगतंरुसर्वस्यैषैव
 प्रायश्चित्तिरितितस्मादेवंविद्ः सुब्रह्म एषकु
 वीतनानैवंविद्ः ॥२॥ एकः छंदः प्रातः सव
 नंतस्मादेकपातुरुषोहरत्यंत्यंप्रत्यन्येनति
 ष्टति त्रिंशदमाध्यंदिनः पवमानस्तस्मात्र
 योधः प्राणहेगायश्चारुसामनीतस्मादयमु
 धरेणप्राणेनकरोतिहृष्ट्यातस्मादयमुत्तर ॥५॥

श

हो कं त्रिदुभि साम तस्मादेकैव नाभिः प्राणना
 मिव तु विध्यति रथय देवत तत ऊर्ध्वं तानि पृष्ठा
 निवार्यता न्येक गायत्री काणितस्माद्बृहत्
 एव परिर्णवो बृहत् एव कीकसाः पृष्ठमभि
 समायंत्यथय देवत तत ऊर्ध्वं स-आर्भवः पवमा
 नः प्राणो गायत्री ओत्रे उल्लिख्य स्मिक्कु भौवा
 गनुष्टुप् स्रुज गती पुष्टि र्दित्यद्देगा य-आः सा
 मनी तस्माद्दयं प्राणे न करोति प्राणिति चापानि

॥६॥

तिचैकं छंदः ककुबुहि लोहे सामनीत स्मा-स
 मानर सधौ त्रैहृधे वष्ट लो तिहे-अनुष्टुमिभि
 सामनीत स्माद्वयं वाचा करोति सत्यं च नृतं च
 वदत्येकं जगत्याः सामतस्मा-अक्षिणी सती स
 मानं पश्यतो न हि पश्चादं यंतं पश्यत्यथ यदे
 वतत ऊर्ध्वं मूर्ध्नि तद्यज्ञायजीयं मूर्ध्नि स्थानां भव
 तिय एव वेदाध इव वा-अन्यान्ये गान्युपरीव
 मूर्ध्नि ध इवास्मा-अन्ये स्वा भवं तु परीव स्थानां

॥६॥

भवति य एवं वेद मज्ञो वा-अथ यज्ञ इत्याहुरेष वा
 वजात एषो वलुप्त जरायुरेष-आर्त्विजी नो य ए
 वं वेद मनुष्यते मदा वा एतं वेद मनुष्यते इति न
 ८. अ एवत्यसाव न्व वोचते तितर्ह्यस जायत ऊना
 क्षरा गायत्री प्रातः सवने प्रजानां प्रजात्या ऊना
 दिवहि प्रजाः प्रजायंत ऊना क्षरा गाय-आमही
 यवे प्रजानां प्रजात्या ऊना दिवहि प्रजाः प्रजायंत
 ऊना क्षरा गायत्री पृष्ठे सुवामदेव्ये यजमान लोक

॥७॥

एव समध्ये हियज्ञस्य यजमानकनाक्षरागायत्री
 स२. हिते प्राणापानयो रूच्चा रुकनादिवहि प्राणा
 पानावुच्चरत उनाक्षरं यज्ञायज्ञीयं प्राणानामु-
 ष्णो यो हि पूर्णमुपधमेद्यदि प्रतीया हि पतेद्यदि
 न प्रतीया हिष्यं देततदाहुः सवन्तानां च वा एतु
 दन्ताः प्राणानां चो-रुदिरिति ॥३॥ अथर्ववि
 त्याहो ज्ञाता मास्ममे निवेद्य होत्रे प्रातरनुवाकमु
 पाकशेरिति सोऽध्वर्युः प्राह स हूतो ब्रजति स पूर्व

॥७॥

माहा राह वि-र्द्धने प्रपद्यते सदस्मिन् ए स्य ह वि-र्द्ध
 नस्यो तं रचक्रमभ्यपश्रयमाण उदङ्गीसी नो वि
 श्वरूपा गायति क्षत्रं वै स्तोत्रं विट्शस्त्रं क्षत्रे
 लोवास्मै विशमनुवीर्यमनुवर्त्मानं करोत्य
 धोस्तुतशस्त्रयोरेव समारंभाया व्यवसृतः सा
 य संतत्या एतद्दस्माह श्रावो मेनेयः प्राक्लेवा
 अथाहं पापवसीय संव्याकरिष्यामीति सह
 स्म सदस्ये वो पवसथ्ये ह न्युदङ्गीसी नो विश्व

॥६॥

रूपागायनितदुपवादेद्वयोर्किंस्तुतर्हस्तोत्रं
 होताप्रातरनुवाकेनान्वशर्हसीदितिसब्रूया
 दकारिषमहंतद्यन्ममकर्महोतारं पृच्छतेति हो
 तः किंस्तुतर्हस्तोत्रं प्रातरनुवाकेनान्वशर्ह
 सीदितिसब्रूयादकारिषमहंतद्यन्ममकर्माज्ञा
 तारं पृच्छतेत्युक्तातः किंस्तुतर्हस्तोत्रं होताप्रात
 रनुवाकेनान्वशर्हसीदितिसब्रूयादकारिषमहं
 तद्यन्ममकर्मणि सिषं यद्देयमिति तं चेद्भूयुस्त ॥६॥

मो वै त्वमगासीर्न ज्योतिरिति सब्रूया ज्योतिस्तेन
 येन ज्योतिर्ज्योतिस्तेन येन ज्योतिस्तेन येन गायत्री
 ज्योतिस्तेन येन छंदो ज्योतिस्तेन येन साम ज्योति
 स्तेन येन देवता ज्योतिरेवाहमंगसिषं न तमोऽयु
 ष्माहस्तुपाप्रनातमसाविध्मासीत्याहपाप्मनो
 वैनाहस्तमसाविध्यतिमुंजेवाचरशतपदीमि
 त्याहवाग्वावशतपद्भूशतपदीशतसनिमेव
 तदात्मानं च यजमानं च करोति गाये सहस्रं च
 तृतीतिसामवै सहस्रं च तृतीतिसहस्रं सनिमेव त

११८५॥

दात्मानं च यजमानं च करोति गायत्रं वैष्टुभं तम
 दिति गायत्रं वैष्टुभं माध्यंदिनं
 सवनं जागते तृतीयं सवनं सवना न्मेव तद्वथा
 स्थानं यथा रूपं कस्म्यति विश्वारूपाणि संभ
 तति विश्वमेव तद्वत्तमात्मने च यजमानाय च संभ
 रति देवर्षिर्काऽसि च क्रिर इत्यो को हा स्थि न्यज्ञः
 कुरुते य एवं वेदा सितं मृगा हस्म वैपुः कश्यपा उ
 द्गायंत्य य ह्युवाच मनूषानं कुरु विंद मौ द्वाते किं

११८५॥

१ ब्राह्मण उद्धीया यवव्रते होचुः परिवै नो यमात्वि
 ज्यमादत्ते हंते ममनुव्याहृशमेतितरुहनुव्याहरि
 ष्यंत उपनिषदुः सहोवाच ब्राह्मण नमो वोस्तु
 प्राकृवा-प्रहं यज्ञं समस्थापयंत्यथातुवैग्राम
 स्यशीलं वा भग्नवानुसमावहेदेवं वा-अहं व्य
 ज्ञस्यातोधिकारिष्यामीति ते ह हिं च तयो तस्थुः क
 इदमस्मा-अवोचदिति ॥ ४ ॥ अर्हः प्रपातकः ॥
 इंदो ह वै विश्वामित्रा यो न्यमुवाच वसिष्ठा यवव्रत

॥१०॥

वागुक्त्वमित्येवविश्वामित्राय मुनो ब्रह्मवसिष्ठा
 यतश्चातहासिष्ठं ब्रह्मापि हेवंविदं वा वासिष्ठं
 वा ब्रह्मा एंकुर्वीत तद्यथा भववर्त्तनि नारथेन या
 यां दिशं प्रार्थयते तांतामभिप्राप्तोत्येवमेतेनोभ
 यवर्त्तनि नायज्ञेन यं कामं कामयते तमभ्यश्रुतेऽ
 थार्द्धभावे मनः प्राणानां स यक्ष्णारति वाचि
 तन्मनः प्रतिष्ठापयति तद्यथैकवर्त्तनि नारथेन न
 कांचन दिशं व्यश्रुते तादृगेतद्या बहवा यजुषा

॥१०॥

सन्नाकुर्युस्ताव^{प्र}त्वावाचं यमोबुभूषेत्प्रजापतिर्वा
 इमास्त्रीत्वेहानस्रजततएनर्हस्रष्टानाधिबटस्ता
 नभ्यपीडयतेभ्योभूर्भुवःस्वरित्यक्षरदुभूरित्य
 ग्भ्योक्षरत्सोयंलोकोभवद्भुव रितियजुर्भ्योक्षर
 त्सांत रिक्षलोकोभवत्स्वरिति सामभ्योक्षरत्सः
 स्वर्गो लोकोभवत्तद्यच्च तत्तत्स्वर्गं क्रियेत्तं गार्हप
 त्यं परेत्यभूः स्वाहेति जुहुयादयं वै लोको गार्हपत्यो
 यं लोकोऽस्रग्वैदस्तद्वा इमं च लोकोऽस्रग्वैदं च स्वे नरसे
 जे

॥ ११ ॥

वे

न समर्ह्यत्यथ यदियजुषु उत्स्वर्णं क्रियेतान्वाहार्य
 पचनं परेत्यभुवः स्वाहे जुहुयादन्तरिक्षलोको वा
 अन्वाहार्य पचनोन्तरिक्षलोको यजुर्वेदस्तद्वा अ
 तन्तरिक्षलोकं च यजुर्वेदं च स्वेन रसेन समर्ह्यत्यथ य
 दिसाम तत् उत्स्वर्णं क्रियेता हवनीये परेत्यस्वः स्वाहे
 ति जुहुयात् स्वर्गलोकं आ हवनीयः स्वर्गलोकः
 सामवेदस्तद्देवर्गलोकं सामवेदं च स्वेन रसेन
 समर्ह्यत्यतो वा वयतमस्मिन्नेव कतमस्मिन् ओत्स्व

॥ ११ ॥

एं क्रियेत सर्वेष्वेवानुपपत्तिं जुहुयात्तथा हास्य
 जोस्कन्तः संगच्छतो भवत्यधस्कन्नादाभिन्नादा
 त्रेधा यज्ञ उक्ता मतिर्देवां दिवं तृतीय मंत रिक्षं मनु
 ष्या र्हः सृतीयं पृथिवीं पित्र्यं सृतीयं तद्भिर्मृशो देवां
 दिवं यज्ञो गततो माद्रविल मष्टुं त रिक्षं मनु ष्या त्य
 ज्ञो गततो माद्रविल मष्टु पृथिवीं पितृ न्य ज्ञो गततो
 माद्रविल मष्टु यज्ञं च यज्ञो गततो माद्रविल मष्टि
 तित द्या-आत्मानं च यज्ञमानं च स्व नर से न सम ह्वयति

॥१२॥

चरु लो वा एत द्विह्यौ यज्ञमुपापयति यद्यज्ञ उ त्वं
 क्रियते तदपनिनये अयोरोजसास्कभितारजाः
 सिवीर्येभिर्वीरतमाशाविष्ठायापत्येते-अप्रतीता
 स्रोभिर्विह्य-अगन्वर्ण पूर्वहूतो स्वाहेतितद्वा-आ
 त्मानं च यजमानं च स्वेन रसेन समर्द्धयति ॥ ५ ॥ ये
 विशजमति यजंते विशजमेव तर्ह्यसंतो मुष्णिं लोके
 आम्यं त्यथ एना मर्वाग्दभुवंति विशजमेव तर्ह्य
 संतो मुष्णिं लोके आम्यं तितिषां तथा आम्यताः सु

॥१२॥

तं स्त्रीयते न हितदमुष्मिं लोके शक्नुवन्ति यद् स्माह्यो
 कादृक्त्वा प्रयैते तद् स्माहोद्गतक-आरुणिः क
 थंते यजेरन्क थं चायाजयेयुर्येयज्ञस्य व्यद्धे न ननं
 इति नंदंति यत्स मृद्धेनेत्यहं वावकात्वे यजेयाहंका
 तया जयेयं यो हं यज्ञस्य व्यद्धे न नं हामि नं हामि
 यत्स मृद्धे त्यपि हस्मादेन कर्मधज्ञस्य व्यद्धे यति
 भूयसीरुपाप्तीरुपाप्स्यामि भिषच्छृत्वेत्येतद्
 स्मवेत हि हानाह्यावद्धाज्ञचा होता करोति होतृ
 द्वि

॥१३॥

श्वेन तावद्यज्ञोयावद्यजुषाभुर्मु रद्दुर्षु श्वेन ताद्या
 वत्साम्नो जातो जातु श्वेन तावद्ब्रह्म तस्येव तावद्यज्ञो
 यत्रोपरतास्तस्मात्तस्मिन्नेतद्धो ब्रह्मावानंयमो
 बुभूषेत्सयदि प्रमत्तो व्याहरेदेतावा व्याहृतीर्म
 नसानुद्वेषु भुवःस्वरिति वैस्मवी वर्चमिदं वि
 स्मृविचक्रमइतिराज्ञोहमिति स्यमर्कटोऽऽना
 शय २१ क्षमापुप्रुषवे सहा रुतिराहुतिमुद्यौत्यो
 वाचपुनर्वेनाग्निव प्र्यस्यवो वा वमतो व प्र्यस्य ॥१३॥

छ

॥१३॥

इति सहोवाच किं २. होष्य सीति प्रायश्चित्तमिति
 किं प्रायश्चित्तमिति सर्वप्रायश्चित्तमिति किं २. स
 र्वप्रायश्चित्तमिति महाव्याहृतिरेव मद्यवन्ति
 ति सहोवाचो मारुते यदा हतिमनूचिषे कथं नु
 दांच कथं मर्कटो २. शूनादतेति सहोवाच यच्चा
 वगतं यच्चा नैवेद्यं तं सर्वस्यैव प्रायश्चित्तिरि
 तितस्मादेतामेव जुहुयादपि बाज्ञातं यदनाज्ञातं य
 ज्ञस्य क्रियते मिथ्येति तदस्य कल्पयत्वरहि वेत्तय

॥१४॥

यथा मथर्हः स्वाहेत्यपि वा प्राजापत्यां प्रजापते
 न त्वदेता न्य न्यो विश्वाजातानि प रिता व भू
 व यत्का मा स्ते जुहु मस्त नो-अस्तु वयर्हः स्याम पत
 योरयीणां हः स्वाहेति तद्वा-आत्मानं च यजुमा
 नं च स्वेतरसेन समर्द्धयत्यथ यद्दे किं च यज्ञे म
 न्मये मिद्येत तदभि म शोद्धु मि भू मि म गान्माता
 मातरमथ गार्ह्यया मपुत्रैः पशुभिर्योस्माद्देष्टि
 सभिद्यतामिति तद्वा-आत्मानं च यजमानं च स्वे

॥१४॥

नरसेनसुमर्हयति॥६॥ छेतीववाततसोम
 हराजानंप्रेवमीयतेयदेनमभिषुएवतितस्ये
 तामनुस्तरणीकुर्वतियत्सोम्यचरुतस्मा
 त्पुरुषायपुरुषायानुस्तरणीक्रियतेसाध्या
 नांवेदेवानांसत्रमासीनानादिशर्कश-अ
 श्वसुजजिरेतेहंडमुपनिषेदुःकथनुतेषादिश
 र्कश-अश्वसुजायेरन्यारिस्त्वविद्याइतितेभ्यए
 तसोम्येचरोर्यावमाज्यंप्रायष्ठतद्वेक्षंततेप्रा

॥१५॥

पश्यन् प्रपश्यत्यनं धो भवति य एवं विद्वांसो ~~भव~~ म्यं
 सै ~~स्म~~ रु मवेशते यो ल मं ना धाय सन्त थान्ने ना
 आह सिता हर्तु सद सो गते तर्ह सो म्याति शोष प्रा
 श्री या ज्जे नं वा ए त स्मा हन्ता धे काम ति यो ल म
 न्ना धाय सन्त थान्ने ना ति जनो अ स्मा पित रोजे
 न्ये ने वा न्ने ना न्ने म त्य न्ना दो भवति ॥७॥ इ ति प्र
 थमः प्रपाठकः ॥ ॐ प्रजापतिर कामयत बहु स्या प्र
 जा ये येति स ए ता र्ह रेत स्या म्ब र्ह सा न्ना प्र छ च्चा म

॥१५॥

गाय दृष्टम साम्नीम गास्य दृष्ट्य माहः समज
 निष्पतय सामान्नेचं माहः समनस्थिक मजनि.
 व्यनर्चः साम्नां प्रहं नां गायति तस्मात्पुरुषः प्रहं
 नो माहः सेनेत्वचा लोम्ना जायते त्रिरु दृष्ट्याति न
 य इमे लोका एषां ह्योका नाम वरुध्ये त्रिभ्यश्चरे
 तः सिच्यते न हिं कुर्याद्दृष्ट्या वै हिंकारो बलमिव
 रेतो यद्वि कुर्याद्दृष्ट्या हिंकारेण रेतः सितं विधिं
 आदेतस्या छंदसा प्राजापत्या देवतया सर्वमेव त

॥१६॥

या ध्यायन्नाये सर्वं ह्रीं ह्रीं रे तो द्वितीयां गायति
 तस्या ह्यक्षरे सरायनी व्यतिषजति मध्यमस्य च
 पदस्योत्तममुत्तमस्य च प्रथमं व्यतिराक्तौ प्राणा पा
 नौ प्रजा ह्यतो गायत्री छंदसा ज्ञेया देवतया पृथि
 वी मेतया ध्यायन्नाये तृतीयां गायति तां वेत्तवद्विबो
 रसेव गायति तस्या ह्युत्तमा ह्यक्षरे श्रोतयति चक्षुरे
 वतद्युनक्ति तस्माद्युक्तं चक्षुस्तुष्टुष्टु संदी देवत
 यां तरिक्षमेतया ध्यायन्नाये चतुर्थी गायति तस्या ॥१७॥

श्रुत्वारिचत्वार्यक्षराणि निःक्रीडयन्निबगायत्या
 द्वादशाभ्योक्षरेभ्यो दशाक्षरपदाजगती पञ्चावो
 वै जगती पशुष्वेव प्रतितिष्ठतितस्या श्रुत्वार्युत्ते
 मा ईक्षराणि द्योतयति श्रोत्रमेव तद्युनक्ति तस्मा
 द्युक्तेः श्रोत्रेः श्रोत्रे हे प्रतिश्रवणे हे तस्मात्पुरुषः
 सर्वादिज्ञः श्रुते त्वपि पराध्वन्यत्तु श्रुतेति ज
 गती वृंहसा सौरी देवतया दिवमेव तया ध्यायन्ना
 ये सं चमीगा येति तौति ई निबगायत्या ह बहुतमा

नमः

॥१७॥

सुरुषार्थं नमस्यं नादो भवति य एव वेद निरुक्तो
 चानिरुक्तो च गाय। तनिरुक्तो न वे वाचो भुंज
 ते निरुक्तमस्या उपजीवन्ति भुङ्क्ते वाचमुपैना
 जीवन्ति य एव वेदः अनुष्टुप् छन्दसा प्राजापत्या देव
 तथा सर्वमेव तथा ध्यायन्नायेत्सर्वे रही दंष्ट
 प्राजापत्य रषष्ठी गायति तस्या देहे अक्षरे उदा
 सं गायत्या षड्योक्षरेभ्यः षडृतवस्तुष्वेव प्र
 तितिष्ठति पंक्तिं हंसा सोमी देवतया दिषा वत

॥१७॥

माध्यायन्गायेदिहेवचवाएषइहेवचमनसागकु
 तियोगायत्रे प्रातः सवनेत्रिष्टुभंगायतिजगतीगा
 यत्यनुष्टुभंगायतिपङ्क्तिगायत्यास्तेगायत्रंदेगा
 यतिप्राणमवतदभ्येतिप्राणोहिगायत्रंपंधानमे
 वेतदभ्येतिपंधाहिगायत्रंदरथंतरवर्णमुत्तमां
 गायतीयंवैथंतरमस्यामेवप्रतितिष्ठति॥१॥ता
 वाएतादेवलोकाययुज्यंतेयत्पराच्यःप्रतीच्योम
 नुष्यलोकायेषवावजातएषोवसुतजरायुरेष

॥१८॥

अत्रिजीनोऽस्य धुरो गीयंते यश्चैवं विद्वान्धु
 रोगायति जातमैवेन मंनोऽया यपरिवृणक्तु
 भावेन मत उद्गाता च यजमानश्च या प्रथमाता
 मंनोऽध्यायन्गायेदेतस्य एव तस्मिन्कीयां न
 द्यं प्रतिदधाति न हि कुर्याद्यद्वि कुर्याद्वज्रेण हि
 कारेण रतः सिक्तं विद्धि द्यादेतस्यां ह्येह युज्य
 ते मनोऽधीयते याद्वितीयाता गायत्री मागंगा
 यत्स्तस्याह-अक्षरे सरायनी व्यतिषजति मध्य ॥१८॥

मस्य च पदस्योत्तममुत्तमस्य च प्रथमं व्यतिष्ठ
 त्को प्राणानो प्रजादधतो जयत्री छंदो गुज्यते
 प्राणानो धीयेते यातृतीयातां त्रिष्टुभमामा
 गां गायत्रीस्तस्या उत्तमार्द्धे क्षरे द्योतयति चक्षुरे
 वतद्युनक्ति तस्माद्विरूपं चक्षुः कल्पमन्यं
 त्रिमन्यं त्रिष्टुभं छंदो गुज्यते चक्षुषी धीयेते या
 चतुर्थी तां जे गती मा गां गायत्रीस्तस्या श्रुत्वा यु
 तमार्द्धे क्षराणि द्योतयति श्रोत्रमेव तद्युनक्ति

॥१८॥

स्माद्युक्तः श्रोत्रं श्रोत्रे ह प्रतिश्रवणे इतस्माद्
 विपराङ्गं अत्यद् श्रोत्रं तिजगती हं होयुज्यते ओ
 त्रेधीयते यापंचमीतामनुहुममागां गायद् श्र
 तुर्ह्य आवज्य गाये चतुर्ह्यवा इह पुरुषो बीर्य
 यविष्कृतो जायते वीर्यैर्वै नंत व्यावज्य गाय
 तुश्चावचामिव गायेद्वावचे वहिवा कंसं ह्यु
 वगायै सं ह्युत्ये वहिवा चं पुरुषो लहत्यनुहु
 होयुज्यते वाग्धीयते यावहीतां पङ्क्तिमागां गाय

॥१८॥

ईसस्याद्देहे-अक्षरे उदासं गायत्या षड्भ्योऽक्षरेभ्यः
 षडतव श्रुतुष्वेव प्रतितिष्ठति पङ्क्तिं ह्येयुज्यते स
 मानोऽनौधीयेते सदिति प्रथमाया धुरो निधन
 रेरेतस्योऽथिसज्जायते समिति द्वितीयायारेत
 सोऽथिसंभवस्वरिति तृतीयायाः प्रस्वर्गलोके
 जानातीति चतुर्थ्याः पशवो वा इडा पशुष्वेव प्र
 तितिष्ठति वागिति पंचम्याः सर्वा-अस्मि सुत्या वा
 चो वदंति य एवं वेद या प्रथमाता माय ह्यु निवगाये

॥२०॥

असुराश्चैषु लोकेषु स्पृष्टे तते देवाः प्रजापतिमुपाधा
 वर्हस्तेभ्य एतांधुरः प्राणान्प्रायच्छन्मनः प्रथममथ
 प्राणमथ चक्षुरथ श्रोत्रमथ वाचं ताभ्यः पंचभ्योऽधू
 र्भ्यः पुरुषं च पश्येत् श्रुतिरमिमीत तेन पुरुषेण सुरा
 नधृर्वन्मदधूर्बर्हस्ते दुरांधूस्त्वं अधूर्वति पाप्मानं भ्रात
 र्व्यं य एवं वेद यो नैधुरांधूस्त्वं वेद धुराधुरा भ्रात व्याह
 सीमान् भवत्येते ह्येधुरांधूस्त्वं यन्नानावीर्यान्नानारूपा
 नानाहृदस्थानानादेवत्याः समानर्हं हिंकारमभिसंपद्य

॥२१॥

त एतदेधुरांधूस्त्वं धूर्नति पाप्मानं भ्रातृभ्यं यए
 वं वेदयो वै धूर्षु महाव्रतं वेद सर्वा-अस्मिन् पुण्या
 वाचो वदंति शिरो गाय-सुरस्त्रिष्टु मध्यं जगती
 पादा वनुष्टु अर्वा-अस्मिन् पुण्या वाचो वदंती य
 एवं वेदयो वा एवंधुरो विद्वानेथा साव्रतं चरत्या
 जमिष्यतोस्य पूर्वद्युः पुण्या कीर्तिरा गच्छति सुर
 भिरेव गंधो गायत्या व्रतं दर्शनीयं त्रिष्टुभं अ
 वलीयं जगत्या यदेव वाचा पुण्यं वदति तदनुष्टु

॥२१॥

भस्तदु सर्वासां व्रतं तदु विद्वारः समाहरति नो वा
 शिरिति तदनादत्तं यस्य वैधुरो विगीतास्तस्य
 संगीतायस्य वा एतावहिष्यवमाने विगीयांत
 राज्येषु संगायंति तस्य वैधुरो विगीतास्तस्य
 संगीतायः कामयेतैकधा यजमानं यशस्व
 यथादिष्टं प्रजास्युरिति होतु राज्ये गायेदेकधा
 यजमानं यशस्व छतियथादिष्टं प्रजा भवंति यः
 कामयेत कल्पे रन् प्रजा यथादिष्टं यजमानस्यादि

॥२२॥

तियथा ज्यं गा येत्कल्पं ते प्रजा यथा हि ह्यं यजमा
 नो भवति यो वा एवंधुरो वेदानपजय्यमात्मने
 च यजमानाय च लोकं यजत्यति यजमात्मानं मृत्युं
 पराक्स्वर्गं लोकं हरति ॥ ३॥ प्रांच मग्निमुनयंति
 तस्मात्प्राजासीनो रोतान्वाह प्राजासीनो यजति
 प्राजासीनः शरैः सत्यसा वादित्यः प्राउपा कसे चरं
 तितस्मादध्वर्युः प्रारुपा कसे चरं तियथैष चंद्रमा
 दक्षिणेनैतितस्माद्दिवा एतं दक्षिणत आसयं सथै

॥२२॥

तस्यामुदी-च्यां दिशि भू विहं विद्योतते तस्माद्दे
 तां दिशामुक्ताता प्रत्युक्ताता यत्तथैष-आकाशो म
 ध्यतो भूतानां संनस्तस्मान्मध्ये सदस्यमासयं
 त्युच्चावचा वा-प्रापते वगाधा भवेत्युते वगंभी
 रास्तस्माद्दो-त्रा शर्द-सिन उते वपंच चैति कुर्वे
 त्युते न भूयसादित्यस्यैव गर्द-रश्मयो नुयंति तस्मा
 दध्वयोरेव गतचमसाध्वय नो नुयंति ॥ ४॥ स
 प्रातः सवने सवनमुखी येषा हतेषूपहवमिच्छते

॥२३॥

मिमे होता समो पदक यता ह होता र पमा दक यस्वे
 तु चै रादि त्यो मे ध्वर्युः समो पदक यता म ध्वर्युः
 पमा दक यस्वे तु चै र्चंड मा मे ब्र ह्मा समो पदक यता
 ब्र ह्मं नु पमा दक यस्वे तु चै ष्य ज न्यो म उ प उ द्जा ता
 समो पदक यता मु द्जा त र पमा दक यस्वे तु चै रा का
 शो मे सदस्यः समो पदक यता ह सदस्यो पमा दक य
 स्वे तु चै रा यो म हो त्रा रा ह सि न स्ते मो पदक यता ह हो
 त्रा रा ह सि न उ पमा दक य ध्व मि तु चै र र म यो मे च म

॥२३॥

साध्वर्युवस्तमेवै पद्वयंतोचमसाध्वर्यवउपमाद्व
 यध्वमित्युच्चैस्तावा एतादेवतास्तु त्विजामेववाग्नि
 रूपद्वयंते सउपहृतोभक्षयति प्राणो यजमानो यो
 यत्रैतासां देवतानां श्लोकस्तदुपहृतोभवति ॥ ५ ॥
 अर्द्धप्रपागकः ॥ समाध्यंदिने सवने सनन्मुखीये
 ब्राह्मतेषूपहवमिच्छतेवाग्नेहोतासमोपद्वयताईहो
 तरूपमाद्वयस्वेत्युच्चैश्चसुर्मध्यर्युःसमोपद्वयताम
 ध्वर्यउपमाद्वयस्वेत्युच्चैर्मनोमेब्रह्मासमोपद्वयता

॥२६॥

ब्रह्मन्नुपमाद्वयस्वेत्युच्चैर्गोत्रं मउद्गाता समोपद्वय
 तामुद्गातरूपमाद्वयस्वेत्युच्चैर्मोयिमन्तस्वस्तु
 ष्याकाशः समे सदस्यः समोपद्वयतार्हः सदस्यो
 पमाद्वयस्वेत्युच्चैर्गार्हमा-अंतस्वस्तु ष्यापस्ते
 मेहोत्राशः सिनस्तेमोपद्वयतार्हः होत्राशः
 सिनउपमाद्वयध्वमित्युच्चैरंगानिमेचमसाध्व
 र्यवस्तेमोपद्वयं तांचमसाध्वर्यवउपमाद्वयध्व
 मित्युच्चैस्तावाएतादेवतास्तुतिजामेववाग्भिरु

॥२६॥

पद्वयंते स उपहृतो भक्षयत्यपानो यजमानो थो य
 त्रेता सां देवतानां लोकस्तदुपहृतो भवति ॥ इ ॥ स
 तृतीयसवने सवनमुखी येषां हतेषु पद्वयमिच्छते
 प्राणो मे होता समो पद्वयता इ होतरूपमाहु यस्वे
 त्युच्चैरपानो मे ध्वयुः समो पद्वयता मध्वय उपमा
 द्वयस्वेत्युच्चैर्व्यानो मे ब्रह्मा समो पद्वयता ब्रह्मं नु
 पमाद्वयस्वेत्युच्चैः समानो मउद्गाता समो पद्वय
 तामुद्गातरूपमाहु यस्वेत्युच्चैर्यो यमंतः पुरुषा

॥२५॥

काशः समे सस्यः समो पद्व यताहः सदस्यो पमा द्वय
 स्वेत्युत्रै यो इमा अंतः पुरष-त्रापस्ते मे होत्रा शरसि
 नस्ते मो पद्व यं ताह होत्रा शरसि न उ पमा द्वय ध्व
 मित्युत्रै लोमा नि मे च मसा ध्वय वेस्ते मो पद्व यं तां
 च मसा ध्वय व उपमा द्वय ध्व मित्युत्रै स्ता वा एता हे
 चता ह्र त्वि जा मे व वा ग्मि र पद्व यं ते स उपहृतो भक्ष
 यत्युदानो यजमानो यो यत्रै ता सां देवता नो लोकस्त
 दुपहृतो भवति सर्वे प्रां वै वष दुर्ता च मसं भक्षये

॥२५॥

इवानां वा एतद्यज्ञस्य मुखं यदुक्तात्तच्च मसं तस्मादु-
 क्तात्तच्च मसं नान्यो भक्षयेदेवं विदुषो ह वै यज्ञो न
 व्यथत एवं विदुषो ह वै यजमानस्य स्वर्ग्यं पिब्यं पश-
 व्यमिहं भवत्येवं विद्वान्ह वै यजमानो हि वं तं भ्रात-
 र्व्यमभिभवत्यथ वा अतो यो यज्ञे हीनं कुर्यात् ॥१७॥
 यद्वा ताजहाति वायुं तं यजमानं जहाति स यत्तत्क-
 रति स्त्वा वा च यजमाने दध्नाति स विष्वक्वा चागुणिं
 त्योके संभवति वदध्वर्युजं हाति चक्षु रतद्यजमानं

स्वां २ य १ यज्ञमानं ३

॥२३॥

जहाति सयत्तत्करोति स्वचक्षु र्यजमाने दधाति
 सविष्वक् शुषामुषिं लोकं संभवति यद्दृष्ट्वा जहा
 तिमनो हतद्यजमानं जहाति सयत्तत्करोति स्वम
 नो यजमाने दधाति सविष्वक् नमुषिं लोकं सं
 भवति यद्दृष्ट्वा जहाति श्रोत्रं हतद्यजमानं ज
 हाति सयत्तत्करोति स्वश्रोत्रं यजमाने दधाति
 सविष्वक् श्रोत्रेण मुषिं लोकं संभवति यत्सदस्यो
 जहात्यान्मा हतद्यजमानं जहाति सयत्तत्करोति

॥

के३२

॥२३॥

स्वमात्मानं यजमाने दधाति स विष्णुः शुभं नामु
 षिं लोके संभवति यद्वा शरिस्मिन्ने जह स ग
 निहत यन्मानं जहति ते यत्ते कुर्वति स्वां न्ये गानि
 यजमाने दधाति ते विष्णुः शुभं नामु
 षु द्वौ जे रमु षिं लोके संभवति यच्च मसा ध्वर्यवो
 जहति त्वा मा निहत यजमानं जहति ते यत्ते कुर्व
 ति स्वानि त्वा मा नित्यं यजमाने दधाति ते विष्णुः शुभं
 त्वा मभिरमु षिं लोके संभवति तस्मादेवं विद्यते

॥२७॥

हीनं न कुर्यादथवा अतस्तु त्विजामेव विज्ञानं पशु
 वो ह्यर्धु मनुकीर्तिर्होतारं योगक्षेमो ब्रह्माण
 मात्मानं प्रजानो ज्ञातारं ॥८॥ सयदि पशुतो व्या
 धीयेताध्वर्यु मइदमक रिति विद्यादथ यद्येन
 पापिका कीर्तिरनू रिया होता मइदमक रिति
 विद्यादथ यद्यस्य योगक्षेमो व्यथेत ब्रह्मा मइदम
 क रिति विद्यादथ यद्यात्मना वा प्रजया वा व्याधी
 येतो ज्ञाता मइदमक रिति विद्यात्प्राण इव त्यो

॥२७॥

वीजे शंकर

वैब्रह्मावाग्देवत्या इतरस्त्रिजः सयदिभन्येत
 स्नाम इदमकरिति हरितः हिरण्यं दर्भना ज्याप्र
 बध्यस्तुच्यवधाय चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा जु
 हुषा नमः प्राणायवाचस्पतये स्वाहेति य
 द्दुवा इतरेनमोवाचे प्राणपत्यै स्वाहेति यदी
 तरेयहि वेतरे सर्वेष्ववानुपगार्थं जुहुष्या नमः
 प्राणायवाचस्पतये स्वाहा नमोवाचे प्राणपत्यै
 स्वाहेत्यथत हिरण्यं ब्रह्म तौ दद्यादथ यदा हयशो

वीजे शंकर

११२८।

चाव यज्ञस्य प्रायश्चित्तिरिति पुनर्यज्ञ एव स ए
 त उरुत्वे वा दुर्लभो यज्ञविभ्रष्टस्य प्रायश्चित्तिरिति
 ॥६॥ तेषां त्रिविजः स यज्ञमानो देवा वा-अन्यसु
 त्रिजो मानुषा-अन्ये यं देवा माजयंति देवलो क
 मेव स ते रवरुंधे न मनुष्यलो क मथयं मानुषा
 माजयंति मनुष्यलो क मेव स ते रवरुंधे न देवलो
 क मथय मुभये माजयंति देवलोकं चैव स ते रव
 रुंधे मनुष्यलो कं च स एतां देवान् त्रिजो बलीता

॥१२८॥

त्वाॐ
८

निर्महोतादित्यामेध्वर्मुश्चंउमामेब्रुत्मापजन्त्यो
 मउक्ताताकाशोमेसदस्य-आपोमेहोत्राशोहसि
 नोरश्मयोमेचमसाध्वर्यवःसएतादेवान्त्विति
 जोर्वृक्षायेतान्मानुषान्चणीतयएनेमभिरा
 धयेयुरध्वक्षत्रियंदेवयजनेयाचेत्सचेत्तस्मै
 दद्याद्देवयजनवान्भूयाइत्येनंभूयानचेत्तस्मै
 दद्याद्यदहं देवयजनंवेदतस्मिहस्त्वायश्चानीत्ये
 नंभूयादग्निर्विवृतदेवयजनंभूमिर्विवृतदेव

॥२५॥

यजनमापोवावतदेवयजरं. श्रद्धावावतदेवयज
 नेतेषुहवाएनंदेवयजनेष्वावश्रत्यथोहर्त्तिमे
 वापोरुषेयीन्नेत्यथततएत्यर्त्तिजोदेवयजनं
 याचेदग्निर्मेहोतासमेदेवयजनंदेहातुहोतदेव
 यजनंमेदेहीत्युच्चैरादित्योमेध्वर्युःसमेदेवय
 जनंदेहात्वध्वर्योदेवयजनंमेदेहीत्युच्चैश्चंद्रमा
 मेब्रह्मासमेदेवयजनंदेहातुब्रह्मंदेवयजनंमे
 देहीत्युच्चैःपर्जन्योमुत्तहातासमेदेवयजनंदेहा

॥२५॥

तू जात हूँ वय जनं मे देही तुझे राका गो मे सर
 स्यः समे देव य जनं दह तु सर स्य देव य जनं मे दे
 ही तुझे रा पो मे हो आश हः सिन स्ते मे देव य जनं
 दह तु हो आश हः सिनो देव य जनं मे दत्ते तुझे र
 म यो मे व म सा ध्य र्न स्ते मे देव य जनं दह तु च
 म सा ध्य र्न वो देव य जनं मे दत्ते तुझे स्ता वा ए ता दे
 व ता ह ति जा मे व वा ग्नि देव य जनं दह ति स दत्ते
 य ज ते य दृ णे ते भूम्या अ नू ष रं य त्र बहु ला उ व ध

॥३०॥

यश्चात्वा त्वसारिल्यो यत्रापि स्यु तस्य न पुरस्ता
 देव यजनमात्रमतिरिष्या आवाञ्छु स्या प्रामो
 वरपुरुषा हास्मात्पापीयार्ह सो भवंति यस्यैव
 भतिरे च यंतिका मंदक्षिणत आगामुका हेनं
 दक्षिण भवंति कामं पश्चाद् वरपुरुषा हास्मा
 ध्वायार्ह सो भवंति काममुत्तरत उत्तरा हेनं देव य
 ज्या पन्नामुका भवत्युत्तरा उत्तरिणी हास्य श्री भ
 वति यस्य पुरस्तात् त्रीणि ज्योतीर्ह विदश्ये रन्ते ॥३०॥

शिराप-आदित्यस्तदेव यजनं तन्निशुक्रियं पुरस्ता
 त्त्रेचं देव यजनं पश्चाच्चित्रं रश्मिज्ञान करणं प्रा
 गुह्यं प्रवर्णं देव यजनं पश्चाद्दक्षिणं प्रवर्णं रश्म
 ज्ञान करणं यथा वै दक्षिणः पाणिरेवं देव यजनं
 यथा सव्यस्तथा रश्मिज्ञान करणं यथा रश्मिज्ञान क
 रणं तथा मिचरणीयानां देव यजनं मय्युह्यं क-आ
 हुयस्मिन्नेव कस्मिन् श्वदेवैश्च दूधातो यजतश्च
 क्षोत्येवेति ॥ १० ॥ इति द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥

॥३३॥

॥ किं वा न्यजेत् सो भवति तेन त एव प्राचीनं प्रचरं
 त्यथैत आतयाम परिशिष्यत सृजीषंतं नाहन
 तस्मै ह्येवापास्ये सुनो यद् स्मै यद् दग्ना बनु प्रहरे
 युः स्तेनाप एवाभ्यवयंत्या पो वै सर्वस्य शान्तिः प्र
 तिष्ठापाप्मानं ह्येष हंतियो यजते तामिमं पाप्मानं
 ह. हर्त पो हराणीति तेनांतरेण प्रतिपद्यंते चात्वा ब
 योत्करं चैतद् देवानां तीर्थं तद्देतद्द विराहामा
 नं तीर्थं क इह प्रवोच येन देवाः पथाः प्रपिबते सु

 म
 म
 २

॥३३॥

क्षो

तस्येते तद्देवैवानां तीर्थमतीर्थं देवयज्ञादस्या
 तो न्यतस्मादेतेनैव प्रसुते प्रपद्येते न निष्क्रामे
 तान्प्रच्युतां देवयजनादप्राप्तानप एनस्मिन्
 वकाशे रक्षादस्य जिघादिसंत्स एतदग्नीर
 ह्मिहा सामापश्यतान्येतेनापाह ततान्यमूर्ध
 पदतापि संतितीति देवा अकुर्वन्ति नित्ये वैतउक्षा
 दस्य पसेधतितस्याहवो हव इति स्तोभां स्तोभ
 यहावोस्त्यहवो स्त्वित्ये वैतउक्षादस्य पसेधत्य

तै.उ. २

॥३२॥

ग्निष्टपतिप्रतिदहतीत्याहरक्षाहिस्येवतत्प्रतिद
 हतिपाहायपाहायस्तोभा-अनुवर्तेतेरक्षसाम
 पहस्येविष्टुहिसममित्रिणं दहविष्टुहिसममित्रिणं
 दहेत्यत्रिणोवेरक्षाहिसिपाप्मानोत्रिणोत्रिण
 वेतदक्षाहिसिपाप्मानमपसेधतितस्यत्रिति
 धनमाहुर्ध्वैसुहतंघ्नतिनसपुनरुदुक्तेयथा
 हपुनःपुनरादायहिसुहतहिन्यात्ताहमेततं
 प्रतिदहःसुभवतिवारणमिववाततच्छेद्य

॥३२॥

इति छंदो वारणानी वरश्चादस्य रण्ययतनानि
 तद्यथा स्वमरण्यमभयेनातिक्रामेतादृगेतत्त
 द्वे सप्तपदा सुभवति सप्तवै छंदोऽसि चतुस्तशति
 तद्यथा सर्वैः छंदोभिरभयेनातिक्रामेतादृगेतत्त
 स्य त्रिर्वचने एकविंशतिः पदानि त्रिः सामाह
 तश्चतुर्विंशतिश्चतुर्विंशति र्हमासाः संवत्सरः
 संवत्सरः सामतस्य वा एतस्य संवत्सरस्य सा
 म्ना होरात्राणि हिंकारो र्हमासाः प्रस्तावो मासाः

मो

॥३३॥

आदि र्त्तव उङ्गीषः यौर्त्तमास्यः प्रतिहारोष्का
 उपड्वोमावा स्यानिधनंतस्यवा एतस्य संव-स
 रस्य साम्नो व संतो हिंकारो ग्रीष्मः प्रस्तावो व
 षा उङ्गीष शरत्प्रतिहारो ह मंतो निधनंतस्माहे
 मं प्रजा निधन कृताश्वा सते निधन रूप मिर्व
 तर्हितस्तदुःकादिशाम व भय मभ्यवेयुरिति
 प्रांचोभ्यवेयुर्दुर्गा नां वारुषा दिग्य प्राचीयादि
 वानां दिक्ता भौ नु यज्ञः सतिष्ठाता इति दक्षिणा

॥३३॥

भ्यवेयुः पाप्मानं हे व हंति यो यजते तं मिमं पाप
 मानं हंति रक्षिणा हरणीति पितृणां वा एषा
 दिज्यद् रक्षिणा या पितृणां दिक्तां नो नु यज्ञः संति
 ष्ठाता इति प्रत्यंचो भ्यवेयुर्मनुष्याणां वा एषा दिज्य
 त्रतीची कामनुष्याणां दिक्तां नो नु यज्ञः संति
 ष्ठाता इत्युंचो भ्यवेयुर्नक्षत्राणां वा एषा दिज्य
 दुदीची यानक्षत्राणां दिक्तां नो नु यज्ञः संति ष्ठा
 ता इत्यतो वा वयतमथैव कतमथाभ्यापः स्युस्त

॥३५॥

ह्यवेयुर्गृह्यै विद्वां कर्म करोत्यस्मादिदमिति व
 सीयानेव तेन भवति तद्गुरुः स्त्रवंती ३ ह्यवे
 यु ३ स्थानरासू ३ इति स्त्रवंती ह्यवेयुः पाप्मा
 न इहेष हंति यो यजते तस्मिन् पाप्मानं हतमापः
 प्रचहतामिति स्थावराः दीपत्यास्तास्वभ्यवेयु
 रितो मायज्ञो विशुद्धः प्रत्युपतिष्ठाता इत्यतो वा व
 यतरथैव कतरथा चापः स्युस्त ६ ह्यवेयुर्गृह्यै वि
 द्वां कर्म करोत्यस्मादिदमिति वसीयानेव तेन भ

॥३५॥

वति॥१॥ एकस्यै हिं करोति सप्रथमया तिस्रभ्यो
 हिं करोति समध्यमया पंचभ्यो हिं करोति सउत्त
 ममेकस्यै हिं करोति सप्रथमया तिस्रभ्यो हिं क
 रोति सपराचीभिः पंचभ्यो हिं करोति सएक
 या सएकया सतिस्रभिरिषु स्त्र चतौ विष्टुति र
 भिचरन्स्तु वीतानीकं प्रथमेषु र्धने ग्यायति
 स्त्रः संस्थाति व्येव पंचभिः स्त्रजते स्त्र एते भ्रात
 व्ये वसीयाह आत्मना भवति य एतया सुते॥२॥

॥३५॥

॥ तिस्त्वेभ्यो हिं करोति स पराचीभिः स्तिस्त्वेभ्यो
 हिं करोति स पराचीभिर्न वभ्यो हिं करोति स तिस्त्वे
 भिः स तिस्त्वेभिः स तिस्त्वेभिश्च रन्तु वीत वज्रौ
 वैत्रि वज्रस्त्रिणवो यत्रि वत्रिणवाभ्यां पंच
 दशं विदधाति वज्रमेव तत्सम्यक् संदधात्येव मि
 ववे वज्रः साधु यद्दरं भूतो लीला न्नीदर एत
 स्थवीया इस्तेन पाप्मानं भ्रातृव्यं स्त एते वस
 यार्हः आत्मना भवति य एत यास्तुते ॥३॥ एत ये वा

॥३५॥

भिचरन्स्तु वीतवज्रो वै त्रिचक्रः पञ्चदशो व
 ज्रः स्त्रिणवो यत्रिचक्रं च दश। त्रिणवैः सप्तद
 शं विदधाति वज्रमेव तत्सम्यक्से दधात्येव मि
 ववैः वज्रः साधुर्यदं भूणतोणीया न्निहरणत
 ष्यवीयाः स्तेनपाप्मानेभ्रातृव्यर्हः स्तृणुते व
 सीयाः आत्मना भजति स एतया स्तुते ॥ ७ ॥
 तिस्रभ्यो हिं करोति स पराचीभिर्नवभ्यो हिं क
 रोति स तिस्रभिः स तिस्रभिः स तिस्रभिरभिचर

॥३६॥

भस्तु पीतवज्रो वै चित्रं वज्रं स्त्रिंशत् एवो यत्र चित्रं
 एवाम्भ्यामेकं विष्टं शं विदधाति वज्रमेव तत्सम्य
 कं दधात्येवमिवैव वज्रः साधु र्यदा रंभत तोणी
 न्प्रहरण तस्य वीर्याः स्तेनपाप्मानं भ्रातव्यं स्ते
 लुते वसीर्याः आत्मना भवति यत्तया स्तुते ॥ ५ ॥
 ॥ नवभ्यो हिं करोति सति स्रभिः सति स्रभिः सति
 स्रभिर्नवभ्यो हिं करोति सति स्रभिः सति स्रभिः
 सति स्रभिश्चर भस्तु पीतवज्रो वै चित्रं एवो व

॥३६॥

ज्रमेवतत्परं चं प्रवर्तयति स्तुत्यै तेन पाप्मानं भ्रा
तृव्यर्हः स्तुत्यै ते वसमीत्यर्हः आत्मना भवति य
ततया स्तुते ॥ ह्रीं अर्हः प्रपारकः ॥ स्वशंतः प्र
थमस्ति रात्रौ गायत्री प्राणैवे गायत्री प्रजाप
तिः स्वरः प्रजापतिमेवाप्नोति निधनांतो द्विती
यस्ति एष्वीयं वै त्रिष्टुप्त्रेष्टुभः पुरुषः पुरुषमेवा
प्नोतीदंतस्तृतीयो जगतां पशवो वा इडा पश
वो जगती जागताः पशवः पशूनेवाप्नोति प्रस्

॥३७॥

तच्छंदाः प्रथमं स्त्रिरात्रस्तेन सोयातया माथोत्तरस्य
 छंदांसि व्यूहंति जगत्यः प्रतिपक्षे भवंति जगतीनां
 लोके त्रिष्टुभस्त्रिष्टुभां जाय-अस्तेन सोयातया
 माथोत्तरमस्य छंदांसि व्येवोहंति त्रिष्टुभः प्रति
 पक्षे भवंति त्रिष्टुभां लोके जगत्यो जगतीनां जाय
 अस्तेनो एव सोयातया माभिवाता-अन्योन्यस्यै
 लोकमध्यायन्काममेवैनागमयत्यागोतितंका
 मं यस्यैकामायेव-प्राहियते तस्माद्युजौ न सह ॥३७॥

ज्वरुतस्तस्माद्विपरिणीतो बहीयारः सौभवतस्त
 स्माद्युभयतो दंतः स्थंयंते तच्चेवा-अन्यस्तृषयो
 विराजमपश्यन्वसिष्ठश्चतुस्तृचनतेन चतुस्तृच
 सामभूयारः संपोषं पुष्यतितमनुपोषं पोषुको
 भवत्येतद्स्माद्युतुस्तृचो यत्रिचेन्य-सामभवत्ये
 कर्चेन्यद्यहानचतस्तृचकः सामसरवचतु
 स्तृचः सामभूयारः संपोषं पुष्यतितमनुपोष
 पोषुको भवत्येतद्स्माद्युजः साम अवस

॥ ३८ ॥

एतद्वै चयर्ः साम्नः पोषं वि स्रेतितस्मा द्वयम
 प्रतिगृह्णतो न सह स पोषा च वामहृदितितदुह
 स्माहवा सिष्ठश्चै किता नेयः सामहेव नूनं भूया
 र्ः संपोषं पुष्यतितमनु पोषं पोषुको भवति वि
 धवाया इव वत्वे वै तज्जन्म यद् साम्नी चतुर्थ्य
 वर्ध्वा एते विदु रितितस्मादेते षां युवानः प्रो
 त्रियाः पुरासु षः प्रमायुका भवंति युवतयो
 जाया विधवा भवंतीति यत्रिचेत्यस्मा मभवत्ये

॥ ३८ ॥

कर्त्तव्यमद्यद्वावचतस्तस्त्रेकहंसामसएवचतुर्ह
 चइतिपशुरिति रित्यते सहेन्द्राग्न-आलंभ्यइंद्रा
 ग्नीर्वेदेवानामोजिह्वोताउ-अयातयामानोता
 वेवतद्युनक्तिस्वर्गस्यलोकस्यसमष्टौसो
 र्येब्रह्मवर्चसकाम-आलंभेतैतस्यांवाएकाद
 शिन्यामादित्याःसूर्यमजमयंसतेजोब्रह्मवर्च
 समनारुंधतेजस्वीब्रह्मवर्चसीभवतियएवं
 वेदाथोखल्व्वादुराग्नेयएवालंभ्यइत्यग्निर्वेस

॥३८॥

वदिवतास्तेननदेवतानांकांचनांतरेति॥३८॥
 अथैषश्येनोभिचरन्त्यजेतश्येनोवैवयसांक्षे
 पिष्ठोयथाश्येनःआदृहीतैवमेवैनमेतेनादृ
 तैत्रिवृतःपवमानाभवंतित्रिवृद्धेस्तोमानी
 क्षेपिष्ठोयत्रिवृद्धवत्याशीयस्त्रिणवाइति
 रथोहविर्द्धनेभवतोरथवज्रमेवास्मेतत्प्रव
 त्तयतिस्तेत्येवषट्कारणिधनंभवत्येषैव
 ज्ञाणामोजिष्ठोयत्तामवज्रोयंबहवोवषट्कु

॥३८॥

वंसितमेवास्मे वज्रं प्रहरति स्तुत्या उभे बृहद्
 थंतरे भवत उभाभ्यामेवास्मे बृहद् थंत राभ्या
 वज्रं प्रहरति स्तुत्यै पराचीषुरथं तं भवति प
 रांचमेवास्मे वज्रं प्रहरति स्तुत्यै तस्य रथं तं
 पृष्ठं बृहद् ब्रह्म सामं वै साम वज्रं स्तमेवास्मे
 वज्रं प्रहरति स्तुत्यै यं कामयेत जीयेते तितस्य
 बृहत् पृष्ठं कुर्यादथं तं ब्रह्म सामं क्षत्रं वै बृह
 त्परा वौरथं तं क्षत्रेणे वास्य पशून् हंत्य पशुभ

॥ ६॥

वति जीयते यं कामयेत परं परावतमिवाप्ते प्र
 तितिष्ठे हिति पवमाने रथं तं कुर्व्याद् हस्ते प्रव
 ब्रह्म साम ब्रह्म धंतराभ्यामेवेन मेभ्यो लोकै
 भ्य उह्यत्येवेन प्रक्ष्मावयति परं परावतमेति
 न प्रति तिष्ठति वाक्वाहरे पवमानमुखे भवतः
 स फोपगवेनानं क्रूराणि सामानि संभरंति
 स्तै तैस्वको वा वाधं को वा युपस्थाग्रः
 रावनभ्ये-अधिषव ए-प्रग्नये रुद्रवते लोहि ॥ ६॥

हितः पशुः साक्ष्यं तु वारिष्वेतर्था मोशरमयं च
 हिः शीत्ये लोभी इक इ ध्मो विमित्ये लोहितो
 ह्मो वा लोहितवा स सो निवीता स त्विजः प्रच
 रंति स्तत्ये नवनवदक्षिणा भवंति नवयंत्येव
 नंतत् ॥ ८ ॥ त्रिवृदग्निष्टोमतस्ये वुं विष्टुतिं
 ह्वा मिचरं न्यजेतेषु वधोर्वे पुराणुं यो हंति
 यदि वुं विष्टुतिं करोति पुरे वैन मायुषः प्रव
 शति त्रिवृत्सोमानां क्षेपिष्ठो यत्रि भवत्या

यु

वृह

॥६१॥

शीयस्त्रिणवा इति वषट्कारणि धनं भवति सप्तहं
 भवत्या सप्तमायुसुरु वा दना यतनो भवति यमेते
 नाभिचरंति समानमितरष्ट्येन ॥६॥ - अथैष संद
 र्शो भिचरं व्यजेत यद्दे दुरादानं संदर्शो न तदा
 दत्ते यद्द्वौ द्वौ स्तोमौ स ह्यथा दुरादानं संदर्शो ना
 नुहाया ददीतैव मे वै न मे तेना दत्ते त्रिवर्तं स्तोमं
 संपश्यते ब्रह्मंतीं वज्रो वै त्रिवर्तशो ब्रह्मती वज्रो
 ले वास्य पशून्स पशुर्भवति वै यश्च भवति व्य

॥६१॥

चमेवैनं करोति परिबुद्धेऽं भावति पर्येवैनं वृश्चति
 वाष्पहरे पवमानमुखे भवतः काशीतौ पगुवेना
 नदृष्टः सामकूराणि सामानि संभरंति स्तुत्येतिः
 सप्तदशस्ते न भूरः समानमितरथ्येन ॥१॥ अ
 षेव वज्रोभि चरं न्यजेत वज्रेणैवास्मै वज्रं प्रह
 रति स्तुत्ये सर्वः पंचदशो भवति वज्रो वै पंचदशः स
 मेवास्मै वज्रं प्रहरति स्तुत्या उक्थ्यः षोडशिमान् भ
 वति पशवो वा उक्थ्या निवज्रः षोडशी वज्रेणैवास्मै

॥८१॥

वृजं प्रहरति स्तुत्यै तस्य महानाम्न्यः षोडशिसामभ
 वंति वज्रो वै महानाम्न्यो वज्रः षोडशी वज्रेणे वास्मे
 वज्रं प्रहरति स्तुत्यै समानमितरसूत्रेण ॥११॥ - प्रति
 रात्रश्चतुर्विंशैः प्रायणीयमह्यभिजित्रयः सामानो
 दिवाकीर्त्यमहस्त्रयस्वरसामानो विश्वजिन्महा
 व्रतं चातिरात्रश्च विश्वे देवाः सत्रमासतसो मे नरा
 ज्ञा ग्रहपतिना तेषु बन्धुमहवन्तो राजा सर्वत्र विभ
 वेदितितस्मात्सोमो राजा सर्वाणि न क्षत्राण्युपैति ॥८१॥

सो मोहिरेतो धान बाहृ संवत्सरस्य गर्भमुपयंति
 न बाहो वै संवत्सरस्य प्रतिमानवप्राणाः प्राणाने
 वा बरुंधते प्रजावंतो जीवा ज्योतिरशुवते य एता उ
 पयंति ॥ १२॥ इति तृतीयः प्रकाशकः ॥ ॐ प्रजापति
 स्तपो तप्यत तस्य हवै तप्यमानस्य मनः प्रजायत
 देवांस्तु जेयमिति तं इमे देवा अस्मज्यं तदिवा देवान्
 स्रजतनक्तमसुरान्यद्विवा देवान् स्रजततं देवानां
 देवत्वं यदसुर्यं तदसुराणामसुरत्वं यत्पीतत्वं तत्पितॄ

॥४३॥

त्वां पितृत्वं देवा वैः स्वर्गकामास्तपो तप्यंत तेषां तप्य
 मानानां रसो जायत एधि व्यंत रिशंधौ रितिते अभ्य
 तपः स्तेषां तप्यमानानां रसो जायत स्रग्वेदः एधि
 व्यायजुर्वेदो तरिशा सामवेदो मुष्मा ते अभ्य तपः
 स्तेषां तप्यमानानां रसो जायत स्रग्वेदो ह्यस्यो य
 जुर्वेदो ह्यस्यो यज्ञिः सामवेदो ह्यस्यो यज्ञिः
 अभ्य तपः स्तेषां तप्यमानानां पुरुषो जायत सहस्रशी
 र्षाः सहस्राक्षः सहस्रपाते देवाः प्रजापतिमुपाधा
 वन्वेदशरैर्नारिर्मम तशरीरं न ह वा इह मृत्योः स

॥४३॥

मा प्रयते तिते ब्रुवन्को नामासीति सहो वाचयुजो
 नामेति तेषां प्रजापतिः सद्यो यज्ञस्य स्रग्वेदः स्था मुपैति
 सद्यो हवा एष यज्ञस्य स्रग्वेदः स्था मुपैति यज्ञार्हं पत्यं प्र
 दुक्करोति सादीक्षणी यो ह्यस्यो यज्ञिः चाहवनीयं
 च सा प्रायणी याय समिधो भ्या ह्यधातिता उपसरो
 ययस्या ज्यमुत्तर्हः स्कंदति सा वै स्कं नामा दुतिस्त
 तो वै यज्ञमानः प्रमायुर्भवति वरो देमः सैव तस्य प्रा
 यश्चित्तियुर्भवति चित्रदेयर्हः सैव तस्य प्रायश्चित्तियु
 रथयस्या ज्यमनुत्तर्हः स्कंदति सा वै स्कं नामा दुतिस्त
 तो वै यज्ञमानस्य चित्रप्रमायुर्भवति चित्रदेयर्हः सैव तस्य प्रायश्चित्ति

॥४४॥

द्वारं पश्ये जुहोति तत्प्रातः सवनं यद्विष्टि एणो जुहोति त
 म्माध्यंदिनं सवनं यद्विष्टि वनी ये जुहोति तत्तृतीयं सव
 नं यन्माजयते सोस्यावभृथो यदन्ता ददाति यस्मिन्
 नीधे ते नोदयनी ये स्योदवसानो यस्य समाप्त्या अथ
 यस्याग्निर्मथ्यमानो न जायेतान्यमाह त्यास्मिन्नावका
 रो जुहुयाद्वा एणस्य वा हस्तेऽजस्रवाकले कुशसंबे
 वारश्च यस्यान्मनुसूतर्हस्केऽस्य सौमित्रस्वामी
 माहुतिस्ततो वै यजमानस्य चितं प्रमासु वा जुहुयाद् ॥४४॥

॥४४॥

न्यैः शतदुता न्हो मानेकः शिष्यदुतो वररुः शिष्यैः श
 तदुता न्हो मानेकः पुत्रदुतो वरं पुत्रैः शतदुता न्हो मा
 नेको ह्यात्मदुतो वररुः स्वयं होता स्वयं होही स्वयमेवो
 पतिष्ठितो ग्रेलो न्हो होम्यशौषं हसिणा सर्वै ह वा एत
 स्य यज्ञ-क्रतुमिरिष्टं भवति य एवं विद्वानग्नि होत्रं जुहो
 ति ॥ १॥ प्रजापतिर्वा एत-सत्ररुः सहस्रसं वत्सरमसृज
 त तेषां प्रजापतिः सहस्रसं वत्सरं गवामयने वारुंध
 द्गवामयनं द्वादशाहे द्वादशाहमतिरात्रेति रात्ररुः षो
 डशिति षोडशिनमुक्थ्य उक्थ्य मग्नि होमे मग्नि होम

॥८५॥

मिष्टि पशुबन्धयोरिहि पशुबन्धावग्निलोत्रे सर्वेह
 वा एतस्य यज्ञक्रतुमिरिहं भवति य एवं विद्वानग्निं
 होत्रं जुहोति ॥२॥ प्रजापतिर्देवेभ्य ऊर्ध्वं बरीमुष्ट्रय
 त्सुरेषिरमूला मगं शिंष्टुषु क्षामेकजो यजमान
 मा ऊर्ध्वं बरी भवत्ययकुल्ले कामना यजमाना ह स्वा
 चोर्ध्वं बाहवः प्रच्छेदने कुर्युः कति छेद नोर्ध्वं बरी भ
 वति न व छेदनाग्निहो मसाद्यः केषेकादेश वैश्य
 स्तोमातिरात्रायौ उरी केषु सप्तदश वा जपे याज्ञेया

॥८५॥

म्गारे क विंशत्यश्वमेधे स्नानत्वा रिह शतं पुरुषमेधे
 परिमितं सर्वमेधेय एव विद्वा नो दुंबरी मुख्यतः प
 चितितमेवा प्रोति प्रजापतिश्चामयता पचितिं प्रा
 न्नवानीत्युर्गु दुंबर ऊर्गन्मंनर् सामतस्या साम
 जेभ्यो पचितिं करवाणीय एव विद्वो दुंबरी मुख्यतः प
 चितिमेवा प्रोति ॥ ३ ॥ यूपं करो सक्षीरं स्थूलं मूलव
 लाग्रमनुरूपं वज्रो वै यूपो वज्रैर्लेवा स्पेभ्यो अत्र
 रत्यष्टा श्रीः करोति दश दिशः परिगृह्णा तुभ्यतः पादौ
 द्वे यूपे करोति पंचदश समदशौ कविर्दशतिरत्निं वा वा

ती

॥८॥

शं पुष्टि कामस्य वै त्वं असर्व स कामस्यौ हुं वर मन्त्रा
 य कामस्य स्वादि रं बल कामस्य वै भी रक राज वर शो भ्रा
 र व्य वतः क्रमु का म्ब थ पा षा णा य रा स्का मस्य य
 किं च य जियं प शु कामस्य तत्र वर्जनी या भवंति गइ
 लोत्र ए लो व्या वतेः कु रिः कु ष्णैः मूलो द म्भः शु ष्कः
 शु षि रो घु लं ग्ध इत्य प्रशस्ता अथ प्रशस्ताः शु ष्व वर्ता
 अनु पूर्व समाः प्रशस्ता यूप स्या श्री दे वता स ग्निः पूर्वा
 यो य मो ह क्षि णां वरुणः पश्चि मा या ई सो म ठ त रा
 यो या दि श स्ता स्वादि त्य रु द म रु द स वो परा जि

द

॥८॥

ताः पितरश्चाथरायार्हः साध्याश्चोर्ध्वयार्हः सर्वदेवतो
 वैश्वपोयूपोवैबहुरूपोवज्रीभूत्वा देवानुपतिष्ठ
 ते ते देवाः प्रजापतिमुपाधा वन्यूपेन प्रहरं स्यात्
 पयं स्याद्योधयंति चतधूपस्यूपत्वं मूलमरत्निह
 सत्वचं निखनेतस्वने स्येयन्तैस्वान्यंतमितृणां य
 दूर्ध्वं तन्मनुष्याणां यत्तैर्धरशानाया उर्ध्वर्ध्वे वन
 स्वतीनां यदूर्ध्वं रशानायास्तद्विषेष्वां देवानामा
 वावयं तलंकुर्वन्ते नष्टादयंतीति चतंगंधर्वा
 सरसामिन्द्रस्य च वातं यदूर्ध्वं च पातस्या गुतमार्ग

वाससा

॥ ४३ ॥

त्रंकार्यं तत्साध्या नंदेवानां प्राचीरः सन्ने मत्ते तद्दे
 विष्णोः परमं पदं तस्य हृत्तवः शरीरं शिरः संवत्स
 रो वेदा रूपाणि संवत्सर एव प्रति तिष्ठति यत्तद्वे
 ॥ ४३ ॥ अर्द्धः प्रपातकः ॥ ॥ ॐ ब्रह्म वादिनो बह
 ति कस्माद्वाप्यणः सा यमासीत्तः संध्या मुपास्ते
 कस्मात्प्रातस्तिष्ठन्काच संध्या कश्च संध्या याः
 कात्तः किंच संध्या याः संध्या त्वं देवाश्च वा अस्तु
 राश्चास्य हंत ते सुरा आदित्य मग्नि इव त्वा

॥ ४३ ॥

दित्योविभेत्तस्य हृदयं कूर्मरूपेणातिष्ठत्स प्रजा
 पतिमुपाधावत्तस्य प्रजापतिरेतद्देवजमपश्य
 हंतं च सत्यं च ब्रह्मचोकारं च त्रिपदां च गायत्री
 ब्रह्मणे मुखमपश्य तस्माद्ब्रह्मणे होरात्रस्य
 संयोगे संध्यामुपास्ते सज्योतिषां ज्योतिषो दर्श
 नात्सोऽध्याः को तः सा संध्या तत्संध्यायाः संध्या
 त्वेयत्सा यमासीनः संध्यामुपास्ते तथा वीरस्थानं
 जयत्यथ यदपः प्रमुक्तं ताविप्रुषो बज्री भवति तावि

॥ ६८ ॥

पुषो नज्जीभूत्वा सुरान पाद्यंति ततो देवाः न भवन्त्य
 रासुरा भवत्यात्मना परास्य भ्रातृभ्यो भवति य एवं
 वेदयत्सायं च प्रातश्च संध्यामुपास्ते तथा वीरस्था
 जर्हः स्थानं च संततमविधिं न भवति य एवं वेद ॥
 ५॥ अथैषा चंद्रमसः क्षयवर्द्धिर्भवति यदा वै च
 उमाः क्षीयते चाप्यायते च तदनुव्याख्यास्यामः
 पूर्वपक्षे वै देवाही संते ते परपक्षे सोमं भक्षयंति
 तत्रैमानि त्रीणि पात्राणि पृथीयंते पृथिवी पात्रे
 मतरिक्षं पात्रं द्यौः पात्रमिति तं देवादिभ्यो न पात्रे

॥ ६९ ॥

एणादित्याः प्रथमं पंचकलं पंचमी भक्षयं तितेतारि
 स्तेण पात्रेण रुद्राद्वितीयं पंचकलं दशमी भक्षयं
 तितेष्टथिव्यापात्रेण वसवस्तृतीयं पंचकलं पंचर
 शमी भक्षयं तिते षोडशी कला वशिष्यते षोडशक
 ल्यैव चंद्रमाः स उषधी मवनस्य तीर्तश्च गाश्वप
 शूर्वादित्यं च ब्रह्म च ब्राह्मणं च आनुप्रविराति
 तं देवा इन्द्रज्येष्ठाः सोम पाश्चा सोम पाश्चा यथा पि
 तरं पितामहं प्रपितामहं चावर्द्धं प्रत्ययमुपगच्छमानं
 व्याधिगतं मेरिष्यतीति वाताहं रात्रिं वसंतं तदहमा

॥ ४८६ ॥

वास्या-अमाचास्यात्वं तस्मादमावास्यायां नाध्वं
 तज्जं भवत्यथ संभरणं तमोषधिभ्यश्च वनस्पति
 भ्यश्च गोभ्यश्च पशुभ्यश्चादित्याच्च ब्रह्मणश्च ब्रा
 ह्मणः संनयंते तत्साक्षात्स्यस्य साक्षात्स्यत्वं च इमा
 वै धाताया पूर्वा पौर्णमासी सानुमतिर्यो तैरा सारा
 काया पूर्वा मावास्या सा सिनीवाली यो तैरा सार्कु
 हर्जो नु पश्यत्यन्यं न पश्यति तन्मिथुनमेवास्थ्यभ
 वति पुष्ये चानुमतिज्ञेया सिनीवाली तिद्वापरे
 श्वावायां तु भवेद्दशकाकृतपर्वे कुहू भवेन्धूने च ॥ ४८६ ॥

तुमतिं विद्या अस्मिं दृश्ये तस्मात् सिनीवादीराकार्या
 तु संपूर्णं अत्र स्तु कुहू न दृश्ये त ॥ ६ ॥ स्वाहा वैकुतः
 संभूता कस्य दुहिता केन प्रकृता किं गोत्रा कस्य स
 रा कतिपदा कतिमात्रा कतिवर्णा कस्य ह्यसा किं
 वास्याः शरीरं कात्यं गानि कानि त्रिमा नानि कति
 शिराः सिकति वाचं शूरुषी किमस्या-आस्यं
 किं प्रावृता कौवाहू कौपादी क्वचि स्थिता किमधि
 शाना कथं च स्वाहा प्रति गृह्णते सि ब्रूहि स्वाहाया
 रूपं च हवतं च स्वाहा च सत्यं संभूता ब्रह्मणे

॥५०॥

हिताब्रह्मप्रकृतात्तातव्यसगोत्रात्रीत्यक्षरात्वे
 कं पदं त्रस्यैवर्णः शुक्लः पद्मः सुवर्ण इति चत्वारो
 स्यैवैशः शरीरं षडंगान्यंगानि षड्विंशत्येव न स्यत यो
 मानि हे वास्याः शिरसी एकं शिरो मावास्या हि
 तीयं पौर्णमासी चक्षुश्चंद्रादित्या वाज्यभाजो हुतं
 दक्षिणा प्राचता बृहदथंतरमृग्यजुः सामगतिः
 सा स्वाहा सा स्वधा स चक्षुः सैषा देवेषु बषट्कार
 भूता प्रयुज्यते पितर्यज्ञेषु स्वधा भूता शकरी मु
 र्वी पृथिवी मंत रिक्षेण विपरीति तस्या अग्नि

न्यो

॥५०॥

ईवतं ब्राह्मणं रूपं यत्कामास्ते जुहुमस्तनो-त्र
 स्तुवमर्हः स्याम पतयोरयीणां हेति तस्याने
 तस्मिं तप्यति प्रजया पशुभिरन्नाद्येन तेजसा ब्रह्म
 वर्चसे तेति ॥७॥ इति चतुर्थः प्रपाठकः ॥ ॐ-अथा
 तोडुतानां कर्मणि शान्तिं व्याख्यास्यामः पासा
 शानां समिधामष्टसहस्रं जुहुयाद्देव्याम्यवारु
 णधानदानेयवायव्यसौम्यवेद्यव्येत्यष्टविंश
 येंदोमरुत्वतेनाकेसु पणमुपयत्तंतं श्रुतवतीभु

॥५१॥

वृत्तानामभिधियाभित्यंदेवहः सवितारमो-
 ल्यो रग्निं इतं वृत्तीमहे वात-आ वातु मे षजहः
 जोमहः राजानं वरुणमिदं विष्णुर्विचक्रुमह
 त्येतानि सामप्रभृत्सहस्रातं जपित्वा स्वस्तिवाच
 यित्वा स्वस्तिहेषां भवति स्वस्तिदाविशस्यति
 स्वस्ति यनं ताश्च मरिचनेमित्यमृषुवाजितं दे
 वजुतमायुर्विश्वायुः शतं जीवशरदेवर्द्धमा
 न इत्येतैः संभाराणां पस्थानं कृत्वा स्वस्तिवा

॥५१॥

चयित्वा स्वस्तिहास्य भवति स्वस्तिहास्य भवति
 ॥१॥ देवाश्च वा-असुराश्चेषु लोकेषु स्पृष्टं तदे
 वाः प्रजापतिमुपाधावहः स्तेभ्य एतां देवीं शान्तिं
 प्रायच्छते ततः शान्तिं का-असुरानभ्यजयेदन्ततो देवा स्त
 अभवन्परासुराभवत्यात्मना परास्यभारव्योभ
 वलिय एव वेदाश्च पूर्वकृते वप्रातराहुतिर्दुत्वार
 भां हिमीवीरणां दधि सर्पिः सर्षपास्तुलवती मया
 मार्जितः शिरीषमित्येतान्याहरेदाहारयेद्वा स्नातः
 प्रयतः सुविवांस्यं डिलमुपलिव्य प्रोक्ष्य तक्षणमु
 श्रुतिः स्ता

॥ ५२ ॥

द्विरब्धा द्विरभ्युक्ष्याग्निमुपहमाधाय नित्यं
 त्रैलोक्यं नृकं सरयवा गूरुक्तपाय सदधिभीरु
 तमिति छ तोह राः पृथक्करवः सर्वे सर्वेषां वापा
 य सः ॥ २ ॥ स प्राचीं हि शमन्वावर्त्ततेऽययहा
 स्य मलिमलि ककुभः स्था ली हरण माया स्तो
 राजकुल विवादे वायान छत्र शय्या सनाव
 सथ ध्वज पताका गृहे क देश प्रभं जनेषु गज
 वाजि मुख्या वा प्रमीया प्रमीयंत इत्येव माहीनि

॥ ५२ ॥

तान्येतानि सर्वाणि देवस्यास्य द्रुतानि प्रागग्नि
 तानि भवन्तीति शयेंदो मरुत्वत इति स्यात्लीपा कर्तुं
 त्वा पंचभि रज्या हुतिभि रभि जु होती शय स्वाहा
 राची पतये स्वाहा वज्रपातये स्वाहे श्वराय स्वाहा
 सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृतिभि र्हुत्वा धि सो
 मगायेत् ॥ ३ ॥ सदक्षि एगं हि शमन्वावर्ततेऽथ य
 दास्य प्रजोयां पशुषु शरीरे वा रिष्टानि प्रादुर्भवन्ति
 व्याधयो वा अनेकविधा अतिस्वप्नमस्वप्नमिति

॥५३॥

भोजनमभोजनमात्रस्य ब्रह्ममजीर्णनिद्रात्येव
 मादीनितान्येतानि सर्वाणि ममदेवत्यान्वदुता
 निप्रायश्चित्तानि भवंति नाके सुपर्णमिति स्थाली
 पाकं कृत्वा पंचभिराज्याहुतिभिरभिजुहोति यमा
 यस्वाहा प्रेताधिपतये स्वाहा दंडपाणये स्वाहा ह्यश्वरा
 यस्वाहा सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृभिर्हुत्वा
 ऽसामगायेत् ॥ ४ ॥ सप्रतीचीं हि रामन्वावर्त्ततेऽथ
 यदास्यक्षेत्रं गृहसहस्रिषु धान्येष्वीतयः प्रादुर्भवं
 ति तयोवाञ्छने कथा आस्तु पतंगपिपीलिकमथ

॥५३॥

क भोमकशुकसरभकसोश्मकइत्येवमादीनितान्येतानि
 सनीलि वरुणदेवसान्यद्भुतानि प्रायश्चित्तानि भवंति शत
 वती इति स्थात्ती पाकदेहत्वापंचभिराज्याहुतिभिरभिजुहो
 तिवरुणाग्रस्वाहा पापंतये स्वाहा पाशापाणये स्वाहे च राय
 स्वाह सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वाऽथ साम
 गायेत् ॥ ५ ॥ सउदीचीदिशमन्वावर्ततेऽथ यद्वास्य कन
 करजतेवरचस्त्रवज्जेवैदूर्यविमुक्तमणिवियोगो भवंत्या
 रंभावाचिपद्यंतेऽथवा अन्यानि क्रूरालिमित्राणि वा विर
 ज्यंतेऽरिष्टानि वा वयाहंसि जहमेध्यासंते वास्मीकभोमा

॥५४॥

निवाजायंते छत्राकं वोपजायंते मधूनिवा निवीयंत इ
 तेवमादीनि तान्येतानि सर्वाणि वैश्रवणदेवत्यान्यद्गु
 तानि प्रायश्चित्तानि भवंत्यभित्यं देवमिति स्यात्प्राकुरु
 हुत्वा पंचमिराज्याहुतिमिरभिजुहोति वैश्रवणाय स्वाहा
 यक्षाधिपतये स्वाहा हिरण्यपातये स्वाहा श्वराय स्वाहा स
 र्वाय रामनाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वाऽथ सामगायेत्
 ॥६॥ सद्यिषीमन्वावर्ततेऽथ यदस्य पृथिवी तदतिस्फुट
 ति कूजति कंपति ज्वलति रुदति धूमाय त्यक्तस्मात्सलि
 तमुद्गिरति प्रवृत्तिमज्जति निमग्नमुत्थवत्सकालेषु

॥५४॥

ष्य फलमभिनिवर्ततीत्यश्चतरी गर्भोजायते यदामज्जोतिह
 स्तिनी भूकं पो जायत प्रासादं भिन्नति यत्र तत्र राजा विन
 श्यति जौर्जहमारो हेङ्गामदहिषीत्येव माही नितान्येता
 निसर्वाण्यग्निदेवत्या न्यहुताति प्रायश्चित्ताति भवंत्यग्निं
 दूतं वृणीमह इति स्थावी पाकदुहत्वा पंचभिराज्याहुतिभि
 रभिजुहोत्यग्नेस्वाहा र्विष्वाण्येस्वाहा हविष्यतयेस्वा
 हा र्विष्वाण्येस्वाहा श्वराय स्वाहा सर्वपापशमनाय स्वा
 हाति व्याहृतिभिर्दुहत्वाऽथ सामगायेत् ॥ ७ ॥ सौतरि क्षमन्वा

॥५५॥

वर्ततेऽथ यत्तस्य विवातावाता वायंतेभ्येषु चापरूपाणि
 हन्येतेऽस्वरकरभमंथकंककपोतोत्तुककाकजरध्र
 स्येतभासवायसगोमायुसर्हस्यात्युपरिपारिसुमाह
 सपेश्यस्थिरुधिरवर्षाणि प्रवर्ततेकाकमिथुनानिहरं
 तेरात्रोमणिर्धनुं पर्येत्सराकाग्रामं प्रविशंति वक्षाः
 स्रवंति रुधिराण्याकाशे राजकुलं वसतीत्येवमादीनि
 तान्येतानि सर्वाणि वायुदेवस्यात्यद्भुतानि प्रायश्चित्ता
 नि भवन्ति वात-आवातुर्भेषजमिति स्यात्पीपाकर्षदुत्वा
 पंचभिराज्याहुतिभिरभिजुहोति वायवे स्वाहा महद्भुता

॥५५॥

धिपतये स्वाहा शीघ्रपातये स्वाहे श्वराय स्वाहा सर्व
 पापशमनाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वाऽथ सामगाये
 त्वात्सदिव मन्वावर्ततेऽथ यदास्यतारावर्षाणि
 चल्काः पतन्ति निपतन्ति धूमयन्ति दिशो रज्यन्ति केत
 वश्चोतिष्ठन्ति गवार्ष्टे जेषुधूमोजायते गवार्ष्टस्त
 नेषु रुधिरस्तवत्यर्थं हिमं निपततीत्येवमादी
 नितान्येतानि सर्वाणि सोमदेवत्यान्यद्भुतानि प्राय
 श्चितानि भवन्ति सोमर्षराजा जंबवस्तुमिति स्थालीपा
 कर्षुत्वा पंचमिराज्याहुतिभिरभिजुहोति सोमाय

॥५६॥

स्वाहा नक्षत्राधिपतये स्वाहा शीतपाताये स्वाहे श्व
 राय स्वाहा सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वा
 ऽथ सामगायेत् ॥६॥ स परं दिवमन्वावर्तते ऽथ यद्वा
 स्या युक्तानि याता निप्रवर्तते देवतायतनानि कं पते दे
 वतप्रतिमाह संति रुदंति गायंति नृत्यंति स्फुरंति खिद्यं
 त्युन्मील्यंति निमील्यंति प्रतिप्रयांति नद्यः कबधमादि
 ते दृश्यंते विजले च परि विष्यते केतुपता कर्छत्रवज्र
 विषाणा निप्रज्वलं त्यश्वा नां च वासधीषुंगाराः श्वरं
 त्यहता निमर्माणि कनिकृत इत्येव माही निस्तनयिता

॥५६॥

तान्येतानि सर्वाणि विष्णुदेवत्यान्यद्भुतानि शायश्चि ता
 नि भवन्तीदं विष्णुर्विचक्रमेति स्थायी पाकंदुत्वापंच
 मिराज्याहुतिभिरभिजुहोति विष्णवे स्वाहा सर्वभूताधि
 पतये स्वाहा चक्रपाणये स्वाहे श्वराय स्वाहा सर्वपापशम
 नाय स्वाहेति व्याहृतिभिर्हुत्वाऽथ सामगायेत्वननादुहना
 द्भिर्मर्शनाद्भोमिराक्रमेण चतुर्भिः शुद्धयेत भूमिः पंचमा
 चोपलपनात्संभारान्मृदक्षिणमानीय ब्राह्मणं त्वस्ति वा
 च्यैतैः संभारैर्यदुपस्थे तदभ्युक्षेच्छाम्यति हतौ ब्राह्मण
 भोजनैरुहिरण्यं गोर्वासोऽश्वो भूमिर्दक्षिणा इति साम्य

॥५७॥

ति हातः शांत्यर्थः शांत्यर्थः ॥३॥ ॥१०॥ इति पंचमः प्रपाठः
 कः ॥ सोधस्तादिशमन्वावर्ततेऽथ यदास्य गवां मानुषम
 हिष्य जाश्वोष्टाः प्रसूयंते हीनां गानन्यतिरिक्तं गानि विष्णु
 तरूपाणि वाजयेतेऽसंभवानि संभवंत्यचचला निचलं
 तीत्येवमाहीनिता न्येतानि सर्वाणि रुद्रदेवस्यान्यद्भुतानि
 प्रायश्चित्तानि भवंत्याचो राजन मिति स्थालीपाकदिदुत्वा
 पंचभिर्वाज्याहुतिभिर्भुजुहोति रुद्राय स्वाहा पशुपतये
 स्वाहा शूलपाणये स्वाहे श्वराय स्वाहा सर्वपापशमना
 य स्वाहेति व्याहुतिभिर्दुत्वाऽथ साम गायेत् ॥११॥ सप्त

॥५७॥

वीरि शमन्वावर्ततेऽथ यदास्यमातुषाणामति धृतिमति
 दुःखे वापर्वतास्फुरन्ति निपतन्त्याकाशाद्भूमिः कं पतेमहा
 हुमाउन्मूलं सस्मानः प्रवन्ति तदा कानि प्रज्वलन्ति चतुष्पा
 रं पंचपादे वा भवन्तीत्येवमाहीनिता न्येतानि सर्वाणि
 सूर्यदेवत्यान्यद्भूतानि प्रायश्चित्तानि भवत्युदुत्यं जातवे
 दसमिति स्थालीपाकं दुहत्वा पंचभिराज्याहुतिमिरभि
 जुहोति सूर्याय स्वाहा सर्वजहाधि पतये स्वाहा किरण
 पाणये स्वाहे चराय स्वाहा सर्वपापशमनाय स्वाहेति व्या
 हतिभिर्दुत्वाऽथ सामगायेत् ॥ १२ ॥ इति षड्विंशब्राह्मणं

॥५८॥

स्मात्तं ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १८८८ चैत्र शुक्ल १२
 सौम्यवासरे त्रिषाढी अमृतवा अजी सुगजा
 नते आभ्यंतरनागरवृद्धनगरेण जालगपुरी शंकर
 जी सुतविजेयशंकर परनार्थ श्री कृष्णार्पणमस्तु श्रीरस्त्रि
 यादशं पुस्तकं हृद्वा तादृशं त्रितं मया ॥ यदि मुद्रममुद्रं
 वाममदोषो न हीयते ॥

॥५८॥